

In en Om

het Humanistisch Verbond

Mededelingen voor de leden / no. 7

Ik heb geen tijd

Dat is het steevaste antwoord, dat de bestuurders van gemeenschappen krijgen, als ze deze of gene eens aanschieten voor een karweitje. O, helemaal geen omvangrijke arbeid, die zeeën van tijd verslindt, alleen maar het brengen van een bezoek aan een bejaard of ziek lid, of het ophalen van een paar kaarten voor de Luisterkring, of iemand eens gaan inlichten over wat het Verbond betekent. Geen tijd hebben is de grote mode. Met het korter worden van de werkdag, met het invoeren van allerlei vernuftige apparaten, die de taak van de huisvrouw verlichten en verkorten, met de toenemende snelheid en de mogelijkheid om zich van de ene plaats naar de andere te verplaatsen, schijnt iedereen voor alles en nog wat tijd te kort te komen.

Het zal allemaal wel waar zijn, maar dan is het wel heel droevig met ons gesteld. Want wie het werkelijk druk heeft, en het niet alleen maar zich verbeeldt, slaagt er ook altijd in, zijn tijd zo in te delen, dat hij of zij altijd nog wel tijd over heeft, voor wat gedaan moet worden.

Het gevolg is dan ook, dat er mensen zijn, die bij hun vaak drukke werkring nog een aantal bestuursfuncties verrichten, niet omdat ze daar zo dol op zijn, maar omdat ze weten dat deze dingen nu eenmaal moeten gebeuren. In elke stad of dorp treffen we mensen aan, die bij hun soms zeer verantwoordelijke werkzaamheden ook nog aanwezig zijn bij alle noodzakelijke bijeenkomsten van de verenigingen, waar ze lid van zijn, die altijd klaar staan om van advies te dienen. In ons eigen Verbond lopen er ook wat van deze lieden rond, die belangrijke functies in het maatschappelijke leven vervullen, maar die ook kans zien spreekbeurten in allerlei gemeenschappen te houden, artikelen te schrijven en ook klaar staan om met iemand eens zijn persoonlijke moeilijkheden te bespreken.

Dat wordt niet van alle leden gevraagd. Maar het zou wel eens goed zijn, als ieder eens eerlijk bij zich zelf naging, of dat beroep op geen tijd hebben wel helemaal klopt. Het zit hem niet altijd in het tekort aan tijd, het ligt meer aan het feit, dat we op een onbegrijpelijk lichtzinnige manier met die tijd omspringen en er erg veel van vermorsen.

Dagboekenier van „Het Parool” heeft daarover eens het volgende gezegd:

„Wij hebben geen tijd een paar kinderen te helpen oversteken – maar dertig meter verder ontmoeten wij Pietersen en luisteren zeven minuten lang naar zijn verhaal over zijn niersteenoperatie. Wij kunnen niet in dat bestuur voor die verlamde kinderen gaan zitten – maar wij

staren drie avonden per week naar de televisie – om met Wim Kan te spreken: „hopend dat het straks toch nog leuk zal worden.”

Het is maar goed, dat die bestuurders, die sprekers, die raadslieden van het Verbond niet zeggen: ik heb geen tijd. Want dan zouden die zieken, die bejaarden, die gevangenen, die arbeiders in de kampen allemaal verstoken blijven van dat gesprek, waar ze zo bitter behoefte aan hebben. Gelukkig dat er nog zo velen zijn die inzien, dat ze ook hun eigen leven rijker maken, door wat van hun tijd voor anderen beschikbaar te stellen.

Mogen we nog een keer Dagboekenier citeren met dit, niet malse oordeel?

„Eigenlijk zouden we altijd een kwartier vroeger op moeten staan om minder ons eigen leven en dat van anderen te hoeven wagen in het verkeer. Eigenlijk zouden wij moeten leren, dat het leven ons zeeën van tijd ter beschikking stelt, die wij op mallotige wijze verkwisten. Maar voor dit alles hebben wij geen tijd. Denken wij. Beweren wij. Maar als wij eerlijk zijn moeten we toegeven, dat dit excuus kletsboek is. Wie zijn of haar leven werkelijk leeft van minuut tot minuut heeft altijd tijd – en leeft langer, want méér, in de hem of haar toegemeten tijd.”

Misschien kloppen onze bestuurders wel altijd bij de verkeerden aan, bij de mensen die inderdaad hun tijd met overleg gebruiken. Maar laten degenen, die als ze eerlijk zijn tot de ontdekking komen, dat ze toch nog wel wat kunnen doen, dan zich zelf present melden. Ze zijn dringend nodig.

T. P.

Landdag Socrates in Amersfoort

De najaarslanddag van de Humanistische Stichting Socrates wordt dit jaar gehouden op zondag 15 november in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort. Inleidingen door Prof. Dr. E. J. Slijper over „100 jaar evolutietheorie” en door Dr. O. Noordenbos over „De doorwerking van de evolutietheorie in wereld- en levensbeschouwing.”

De bijeenkomst begint om half elf en sluit om kwart over vier.

De kosten bedragen f 3,- (incl. koffie en thee). Voor donateurs en contribuanten is dit f 1,-. Een lunch kan gereserveerd worden voor f 2,75 incl.

Aanmeldingen dienen te geschieden bij het secretariaat van Socrates, Oudegracht 152 te Utrecht, tel. 030-10163.

Kort verslag

hoofdbestuursvergadering op 19 sept. 1959 in Utrecht

Nadat de notulen van de vorige vergadering zijn goedgekeurd, worden een aantal mededelingen behandeld, waarbij o.a. blijkt dat de langzame stijging van het ledental zich ook in de zomermaanden heeft doorgezet. Dit kan verklaard worden door de activiteiten rondom de Luisterkring, die zelf echter nog niet die omvang heeft als nodig zou zijn. De voorzitter doet dan ook een ernstig beroep op de H.B.-leden afzonderlijk, overal waar zij daartoe in de gelegenheid zijn, deze belangrijke kwestie te stimuleren.

Gesproken wordt over de grondslag van de Moderne Jeugdraad, waarbij het H.V. is aangesloten, en voor welke grondslag ook het D.B. van het H.V. een ontwerp heeft ingediend. Mededeling wordt gedaan over een bespreking van enkele D.B. leden met vertegenwoordigers van de Vrije Gedachte over de volkstelling.

Het hoofdbestuur wordt ingelicht over de besprekingen van het uitvoerend comité van de I.H.E.U. (de internationale humanistische organisatie), waarvan een vergadering op 18 en 19 juli heeft plaatsgevonden. Hierbij komt ook ter sprake plaats en voornaamste punten voor het derde internationale congres in 1962. Enkele raadslieden werden door het H.B. benoemd terwijl een aantal punten die op het congres naar voren werden gebracht, besproken werden en naar het D.B. verwezen voor verdere behandeling.

Een uitvoerige discussie vond plaats over de algemene situatie, waarin het Verbond zich bevindt, en waarbij vooral de vraag naar voren kwam of wel voldoende aandacht gegeven wordt aan de geestelijk-maatschappelijke functie in de vrije sfeer in tegenstelling tot de bijzondere omstandigheden in arbeiderskampen, gevangnissen, ziekenhuizen e.d. De vraag werd eveneens gesteld of in tegenstelling tot de eerste jaren van het bestaan niet onvoldoende in allerlei tijdschriften voor de inzichten van het Verbond wordt opgekomen.

Tweede Gewestdag in Limburg

Op zondagmorgen 11 oktober verzamelden zich 40 leden van ons gewest in het vakantiecentrum „De Eikholt” te Heerlen.

Dit was voor alle gemeenschappen de start voor het nieuwe winterseizoen en de opkomst was goed. Het betekent immers dat van de 110 leden er 40 aanwezig waren.

Na de wederzijdse kennismaking en een kopje koffie kreeg om 11 uur de heer Dr. v. Rijsinge het woord over „Honderd jaar na Darwin”. Helder en voor ieder te begrijpen, schetste hij de ontwikkelingstheorie over het ontstaan van hemel en aarde, waar de bijbel, de grieken en namen zoals Copernicus en Galilei en tenslotte Darwin bij te pas kwamen. Toen we om half een aan de lunch begonnen waren we weer een heel stuk wijzer geworden. De voorzitter van gemeenschap Maastricht, de heer Bos, dankte namens allen de dames die voor een smakelijke lunch hadden gezorgd. Het mooie weer nodigde tot een wandeling en om twee uur zaten we weer te luisteren naar hetgeen de aanwezigen te vragen en de heer v. Rijsinge te antwoorden had.

Onderbroken door een kopje thee, eindigde deze goed geslaagde dag, met een bekendmaking van het verder winterprogramma, een aansporing om Luisterkringleden te winnen en hartelijk tot ziens door de voorzitter van het gewest, de heer de Vries.

v. A.-Bl.

Zorgt er voor, dat iedere luisteraar naar het humanistische woord lid wordt van de Humanistische Luisterkring. Ook uw huisgenoten.

Darwin, zijn werk en zijn betekenis voor het denken van de mens

Welke betekenis heeft Darwin voor het denken van de mens gehad? Of neen – laat ik eerst pogen een formulering te vinden, die mij, nu ik gedurende een kwartier mag trachten, hardop met u te denken, juist voorkomt, dan de titel, die u voor vandaag is aangekondigd. Mag ik het dan misschien zo stellen: Wat is de betekenis van de persoonlijkheid en het werk van Charles Darwin geweest voor de denkwereld van zijn tijd en welke betekenis hebben deze beide nog voor de hedendaagse denkwereld?

Want het lijkt me niet goed mogelijk over het denken van „de” mens te spreken. Dit vooronderstelt immers twee feiten: dat ieder mens denkt en dat het gedachtenpatroon van alle mensen gelijk zou zijn. Beide onderstellingen zijn, meen ik, onjuist. Want we bedoelen immers hier niet „denken” in de zin van bedenken, maar in die van over-denken, van nadenken over de verschijnselen in onze wereld, met het doel om daardoor tot een levens- en wereldbeschouwing te komen.

Wanneer ik dit nu zo stel, komt een nieuwe tegenwerping in me op. Ik vraag me af: is het juist, dat niet „de” mensen, maar dan toch in ieder geval sommige mensen, door denken tot een levensbeschouwing en een wereldbeeld trachten te komen? Of is het soms, dikwijls, meestal of – wie weet – altijd slechts zo: dat de mens zijn denken hanteert om de bevestiging en desnoods de uitbreiding te verkrijgen van een levens- en wereldbeeld, dat hij reeds met zich omdroeg?

Ik meen, dat het van zeer veel belang is, dat we een antwoord op deze laatste vraag vinden. In de eerste plaats zeer in het algemeen. Want het vraagstuk van objectiviteit en subjectiviteit hangt er ten nauwste mee samen. Maar ook voor het onderwerp, dat wij willen overdenken is het van belang, want het zal duidelijk zijn, dat de betekenis van Darwin voor ons en anderer denken een geheel andere wordt, naarmate zijn uitspraken alleen als grondslag voor of slechts als bevestiging van onze langs andere wegen gevormde opvattingen dienst moeten doen.

Laat ik u eerlijk mogen zeggen, dat ik het een heel moeilijk vraagstuk vind, maar dat ik, naarmate ik ouder word, steeds meer tot de overtuiging kom, dat de basis van ons levensbeschouwelijk denken in de eerste en voornaamste plaats door ons gevoelsleven gevormd wordt. In iedere levensbeschouwing steekt een sterke emotie. Vandaar dan ook, dat we aanvallen op onze levensbeschouwing zo moeilijk verdragen en dat er in de geschiedenis godsdienstoorlogen gevoerd zijn.

U moet ook de betekenis van de levensbeschouwing voor de mens – ik bedoel hiermee voor ieder mens persoonlijk – niet onderschatten. De mens is door de lichaamsbouw, waarmee moeder natuur hem bedeed heeft, een weerloos en hulpeloos wezen. Zijn waarnemingsvermogen is zeer beperkt. Hij is in hoofdzaak een „oog-dier”. Als het daglicht verdwijnt, kan hij bij zijn omgeving vrijwel niet meer waarnemen. Hij heeft een slecht gehoor, een uiterst beperkte tastzin en eigenlijk geen reukzin. Hij kan zich dus geen hoorbeeld, tastbeeld, of reukbeeld van zijn omgeving vormen en is in het duister hulpeloos voortdurend aan verrassingen blootgesteld. Hij is niet snel, kan van nature niet zwemmen, kan niet klimmen of vliegen en is dus niet in staat om aan zijn vijanden te ontkomen, die wel snel zijn, die hem overal met gemak kunnen volgen, waar hij slechts met moeite vooruitkomt en die hem ook dan gemakkelijk kunnen waarnemen, waar hij hen, door het ontbreken van licht, niet kan zien.

En het ergste van alles is, dat moeder natuur hem, als enige onder al haar produkten, heeft begiftigd met een bewustzijn en een verstand, waardoor hij zich zijn hulpeloosheid en de gevaren van de omgeving kan realiseren. Erger

nog, waardoor hij, uit wat hij wel ziet, de gevolgtrekking kan maken, dat er nog vele dingen – verschrikkelijke dingen – kunnen bestaan, die hij niet ziet. Daardoor leeft de mens in een toestand van voortdurende vrees en zoekt hij naar een levensbeschouwing, waarin hij die vrees kan overwinnen. *De mens zoekt zekerheid, veiligheid, geborgenheid.* Legio, wisselend naar tijd en plaats, is het aantal overtuigingen, waardoor hij zichzelf die zekerheid tracht te geven. En wee degene, die het zal wagen zijn onzichtbare vesting aan te vallen. Giordano Bruno moest naar de brandstapel en Galilei zou die weg gevolgd hebben, als hij niet tijdig, zij het tegen beter weten in, zijn stellingen herroepen had. Niet omdat de kerk zo gedegenereerd en haar priesters zo heerszuchtig waren – maar omdat hun stellingen de grondslagen van het zekerheidsgevoel van hun tijdgenoten aantastten, in een tijd, waarin de mens nog maar, o, zo weinig vertrouwen had in zijn eigen krachten.

Galilei en zijn medestanders ontroonden slechts de aarde. Charles Darwin echter ontroonde de mens, verwees de mens van zijn uitzonderlijke, bevoorrechte positie, naar een plaats in de lange keten der dierlijke geslachten. Het was een val, die veel harder aankwam dan de zondeval van de Bijbel. Want hierin kon de mens altijd nog iets vinden om in zekere zin trots op te zijn. Weliswaar was hij daar zwaar voor gestraft – maar hij was het enige wezen onder alle schepselen, dat erin geslaagd was God te weerstreven – ja, bijna gelijk te komen. „Gij zult zijn als God, kennende het goed en het kwaad,” had de verleider gezegd. En zo was het: de mens was een kenner geworden, was opgestegen van onbewuste geluksgenieter, naar denkende, begrijpende, bewuste proever van geluk en verdriet, van goed en kwaad, van haat en liefde. En van deze plaats werd hij nu weer door de konsequenties van Darwin's leer teruggevoerd, naar de rij der dieren.

Zeker – voor Darwin had de grote Linnaeus hem al tot voorzichtigheid gemaand. Hij had de mens immers in zijn systeem der natuur gevoegd. Wel op de hoogste plaats maar toch bij de zoogdieren, bij de mensapen. „Ken U-zelve” had Linnaeus daar nog waarschuwend bij gezet. Maar dit betekende voor de mens niet veel. Hij moest erkennen, dat Juffrouw Laps een zoogdier was – maar apart geschapen en met een geheel uitzonderlijk stel gaven toegepast voelde hij zich toch. En nu kwam Darwin en zei nog iets anders: niet alleen uw lichaamsbouw doet u bij de dieren behoren, mens maar ge zijt uit de dieren voortgekomen en één van hen. En Darwin is niet genedig, niet op de brandstapel gekomen en niet doodgezwegen – wat misschien het ergste van alles is. Hij is gestorven als een geëerd en beroemd man en gij kunt zijn graf bezoeken in de Abdij van Westminster.

Zó weinig heftig was de schok die zijn ontzetting van de mens teweegbracht. Natuurlijk was er verzet dat hier en daar en zo nu en dan zelfs tot fel verweer aangroeide. Maar toen Charles Darwin nog geen twintig jaar na de publikatie van zijn gedachten overleed stierf hij als overwinnaar.

Men spreekt wel eens van de Darwinistische Revolutie – maar ik zou liever willen spreken van een snelle overgang. Darwin's tijd gonsde van de geruchten inzake de geleidelijke ontwikkeling van heelal en leven. Lang voordat hij zelf hierover een mening uitsprak moet Darwin met deze gedachten in aanraking gekomen zijn. En niet zijn verstand maar zijn gevoel – of wilt u het anders: niet zijn rede maar zijn intuïtie – of wilt u het nog anders: niet zijn bewuste, maar zijn onderbewuste denken heeft al deze geruchten verwerkt. Zó, dat ten slotte – misschien op Galapagos, misschien elders – de nieuwe gedachte als een soort

openbaring voor hem kwam te staan. Van dit ogenblik af aan is zijn rede de weg van het bewijs opgegaan. Twintig jaar lang heeft hij materiaal aangedragen, getoetst, geschift, overwogen, aangenomen en verworpen, totdat hij een argumentatie had opgebouwd zó groot, zó uitvoerig, zó indrukwekkend en zo onaantastbaar, dat de tegenstand ertegen brak, als de heftigste oceaandeining tegen de rotskusten van zijn land.

De betekenis van Charles Darwin was, dat hij met een onuitputtelijke ijver, een overgrote zelfkritiek, een nooit verflauwende toewijding en een volkomen eerlijkheid gestalte heeft gegeven aan de vage gevoelens, wensen en verlangens van zijn tijdgenoten. Hij heeft uitgesproken in duidelijke, klare taal, wat zo heel vele anderen wel voelden, maar niet onder woorden konden brengen. Hij heeft daar gestaan als prediker, die onder zijn gehoor de mensen vindt, die na afloop van zijn prediking zeggen: ja – zo heb ik het altijd gevoeld, maar nooit kunnen uitdrukken.

Is hiermee nu alles gezegd? Heeft Darwin dan geen enkele invloed uitgeoefend op het denken en het handelen van zijn tijd? En reikt er van hem geen invloed meer tot in onze dagen? Natuurlijk is dit alles het geval – maar in een minder oppervlakkige zin, dan men soms meent. Darwin heeft niet voor het forum van de wereld gestaan als de meeslepende volksredeenaar, de demagoog, de geestdrijver, de dictator. Hij drong niemand iets op en zei niets, dat al niet ergens in het onderbewuste van de mensheid aanwezig was. Maar toen hij gesproken had wist de mensheid voor het eerst, wat ze al zo lang slechts vagelijk voelde.

Het onderbewuste was bewust geworden, de intuïtie was op het niveau van de rede gekomen. En, aangezien het verstand nu eenmaal een makkelijke loopjongen is, ging het er gebruik van maken om allerlei paadjes schoon te vegen en allerlei zaken te verdedigen, die tegenover het irrationele geweten verdediging behoeften.

De rijken verdedigden er hun uitbuiting van de armoede mee, de oorlogszuchtigen de noodzakelijkheid van de oorlog, de handelaars de natuurlijkheid van de vrije concurrentie, de kapitalisten het bestaan van de diepe kloof tussen kapitaal en arbeid, de marxisten de toekomstige verdwijning van die kloof.

En op levensbeschouwelijk terrein gebruikten de vrijdenkers de nieuwe leer, om het niet-bestaan van God aan te tonen, daarbij evenzeer als hun gelovige tegenstanders vergetend, dat het geloof geen bewijs van node heeft, omdat het door het bewijs ophoudt geloof te zijn. Daarbij ook vergetend, dat nu eenmaal geloof en wetenschap twee diep-gescheiden denkwerelden zijn, die ieder hun eigen denkwetten bezitten.

Darwin formuleerde de vage gevoelens van zijn tijd tot een wetenschappelijke gedachte. Dat we op die gedachte nog steeds voortbouwen bewijst zijn grootheid. Maar toch ligt voor mij de betekenis van Charles Darwin bovendien en misschien zelfs in de eerste plaats, op een heel ander vlak. Op het vlak van de menselijkheid en – ik hoop, dat u dit geen te groot woord vindt – op het vlak van de liefde. Of was het niet echt-menselijk, dat hij steeds weer aarzelde zijn gedachte te publiceren, omdat hij bevreesd was, dat zijn formulering nog niet helder genoeg was, zijn argumentatie nog te oppervlakkig. Zozeer, vele – wellicht nooit iets van dat alles de wereld bereikt zou hebben. En was het geen liefde, die hem zo kon bezielen. En was het geen liefde, tend met een zwakke gezondheid, zó veel werk verzette. Liefde voor het werk, liefde voor de natuur, die hij met zoveel eerbied beschouwde; liefde voor de waarheid, die hij geen geweld willove, die hem met de grootste bedachtzaamheid formuleringen deed zoeken, die de gevoe-

lens en overtuiging van de anderen niet zouden kwetsen. Hij was een voorbeeld van verdraagzaamheid door zijn eerbied voor het geweten, zijn liefde voor de waarheid en zijn liefde tot de mensen. En deze eerbied en liefde brachten hem tot een ondogmatisch denken, waarvan we ook nu nog profiteren. Dit blijft de betekenis van de mens Charles Darwin, nu en altijd. Ook dan, wanneer zijn theorieën door andere overvleugeld zouden zijn.

Dr. C. van Rijsinge

(Radiolezing, uitgesproken voor de V.A.R.A. op 4-10-1959 en ontleend aan het Woord van de Week).

Gewestelijke dag te Laren (N.H.)

Voor de Gewestelijke Dag, georganiseerd door de drie Gooise Gemeenschappen op 11 oktober jl. bestond grote belangstelling. Ruim 200 leden waren reeds voor 10 uur aanwezig in de stijlvolle foyer van het Singer Museum waar een knapperend houtvuur brandde en gezellige zitjes de juiste sfeer schiepen tot het leggen en hernieuwen van contacten onder het genot van een kopje koffie.

In de grote zaal van Singer riep de voorzitter van de Gemeenschap „Laren-Blaricum” de heer Ir. E. Hijmans de aanwezigen een hartelijk welkom toe. In enkele raak gekozen woorden schetste hij de sfeer van Laren, waar oud Saksische boerderijen nog in hun volle schoonheid staan, boerderijen, die eens de trekpleister waren van beroemde kunstenaars als Anton Mauve en zijn schildersbent. Hij vertelde, hoe William Singer zich in Laren vestigde en hoe na zijn dood mev. Anne Singer-Brugh aan Laren het Cultureel Centrum schonk. Ir. Hijmans bracht dank aan de directeur van Singer, de heer P. Leffelaar voor zijn gastvrijheid en sprak zijn waardering uit dat twee prominente Larense kunstenaars t.w. Prof. Röhlings en Han Hulsbergen bereidwillig waren de rondleiding in het Museum op zich te nemen. Deze dank gold eveneens mev. Koning-Louber en mev. Spaanstra-Polak.

Hoogtepunt van de dag was de bezielende voordracht die Dr. A. Saalborn hield over „De vrijheidsidee in de letterkunde”.

Het is een heerlijk ding om over vrijheid te spreken begon Dr. Saalborn zijn lezing, „ook al weet men niet wat vrijheid is, omdat ze de facto niet bestaat. Vrijheid is tenslotte maar een droom. Maar wat gaat er boven de droom van vrijheid voor mensen, die met handen en voeten gebonden zijn aan alle mogelijke maatschappelijke, economische, politieke en theologische bindingen, die zich zelf tot slaven hebben gemaakt van de techniek en het materiële massawezijn?” „In de loop der eeuwen is voor de vrijheid veel geleden en gestreden” aldus Dr. Saalborn, en alleen daarom al is het een boeiend onderwerp. Wanneer het gaat om de vrijheid van de persoonlijkheid en de vrijheid van denken moeten wij beginnen bij de Grieken. Als voorbeeld noemde dr. Saalborn twee schrijvers uit

Abonneert u op „Het Woord van de Week” het orgaan van de Humanistische Luisterkring.

Als u al lid bent van de kring, kost u een jaarabonnement slechts f 3,-.

de Griekse letterkunde n.l. Aeschylus – de oudste der Griekse treurspeldichters – en Sofokles. Dr. Saalborn illustreerde dit met fragmenten uit Prometheus en Antigone. Hierna volgde een bespreking van Shakespeare's Julius Caesar en Schillers Don Carlos. In onze tegenwoordige tijd is het of wij vergeten zijn waar vorige generaties voor gestreden hebben. Dat er op het ogenblik een ernstige crisis van het vrijheidsbegrip bestaat zien we uit tal van letterkundige geschriften. Weinigen hebben de vrijheidsideeën zo tot het einde doordacht en ad absurdum gevoerd als Sartre. Bij Camus en Malraux komen er echter weer positieve elementen te voorschijn.

Een langdurig en hartelijk applaus bewees hoezeer de aanwezigen getroffen waren door de rede van dr. Saalborn. Hierna speelde de jonge pianiste mev. Ina Uhlhorn-Kruisinga de Mondscheinsonate van Ludwig van Beethoven. Vooral het laatste gedeelte hiervan wist zij zeer expressief te vertolken. Als dank werd haar een bouquet bloemen aangeboden door mev. A. Sana-ma-Polak.

Daarna droeg de voordrachtskunstenaresse mej. Sjoerdje Wouters een fragment voor uit „De Broeders” van Frederik van Eeden. Met haar rijk genuanceerde stem en beheerste gebaren wist zij de juiste sfeer te treffen van het gesprek tussen God en de Duivel in de Hemel. De aanwezigen waren zeer verrast over haar grote kundigheid. Bij het overreiken van een bouquet

aners werd er nogmaals hartelijk geapplaudiseerd.

De gezamenlijke lunch in de „Hertenkamp” kon helaas geen doorgang vinden wegens weigering van de directie hiervan op de voorlaatste dag. Gelukkig werd de deelnemers in de andere Larense restaurant's gastvrijheid verleend.

Des middags maakte een gedeelte der deelnemers een rondgang door het museum, anderen bezochten het grammofoonplatenconcert of maakten een wandeling door de prachtige omgeving van Laren. De dag werd besloten met de voordracht „Maria Lesina” van Weremeus Buning door Sjoerdje Wouters.

Met de woorden van Ir. Hijmans dat deze dag niet zomaar een culturele dag of een bijeenkomst was geweest, maar een echt „feestelijke” dag was geworden, konden alle aanwezigen volledig instemmen. De voorzitter van het „Gewest Utrecht” de heer A. V. Dahler dankte de organiserende Gemeenschappen, in het bijzonder dr. Saalborn en ir. Hijmans voor deze wel zeer geslaagde dag.

Pr.

p/s. Naar aanleiding van talrijke verzoeken om een uitvoerig verslag van de voordracht van dr. Saalborn heeft hij zich in beginsel bereid verklaard, deze vermoedelijk in brochure-vorm, te laten verschijnen. Allen die hiervoor belangstelling hebben gelieven dit op te geven aan J. Proost, secr. v. d. Gemeenschap „Laren-Blaricum”, Trompstraat 40 Huizen. (NH).

Pr.

Topconferentie op 3 en 4 oktober in „De Ark”

Deze tweede TKC in 1959, waarvoor gewestbestuurders, bestuurders van grote gemeenschappen, enkele H.B.- en D.B.-leden benevens functionarissen naar Nunspeet gekomen waren, hield zich in het bijzonder bezig met de huidige positie van het Verbond, de taak en mogelijkheden van de gewesten en het groepswork.

Enkele urgente zaken vragen op het ogenblik de aandacht, zoals de volkstelling, het steunfonds praktisch humanisme, het ledental van het H.V. en de Luisterkring. Hierover heeft ondervoorzitter Roethof een uitvoerige inleiding gehouden, waarover zich een levendige discussie heeft ontplooid. Het zal er vooral om gaan om in de gemeenschappen enkele mensen te vinden, die zich zowel met ledenwinning als met de vergroting van de Luisterkring bezighouden.

Over de taak van de gewesten heeft de org.-secr. Polet enkele opmerkingen gemaakt, die eveneens langdurig en uitvoerig besproken zijn. Van de gewesten kan nog veel meer uitgaan, de gemeenschappen moeten veel meer steun

van het gewest ontvangen, maar dat ook zelf willen. Vooral kaderscholing is een taak, die door de gewesten op gang gebracht moet worden.

Voorzitter van Praag heeft een aantal behartenswaardige dingen gezegd over het groepswork. Voortdurend blijkt, dat mensen als lid bedanken, omdat ze onvoldoende bij het werk betrokken zijn. Onze wervingskracht zal belangrijk toenemen, als we midden in het leven van onze stad en gemeente gaan staan, en de mensen in de gelegenheid stellen, over hun problemen te praten.

Voor belangstellenden verwijzen wij naar het uitvoerige verslag in „Kader” van november/december.

Met de Kerstdagen op „De Ark”

Als u deze jaarlijkse gebeurtenis wil meemaken, mag u zich wel haasten met de opgave. Zij die vorige jaren present waren, zullen ook dit keer niet ontbreken en de ruimte is tenslotte beperkt.

Aanvang van het kamp is donderdag 24 december om 18 uur (met diner) en het sluit op woensdag 30 december (na de lunch).

De kosten voor deze dagen bedragen voor volwassenen f 42,-, voor kinderen van 6 t/m 10 jaar f 32,- en voor de nog jongeren f 26,-.

Wie alleen van donderdag 24 december tot en met zondag 27 december aanwezig kan zijn en na het diner weer wil vertrekken, betaalt resp. f 22,-, f 17,- en f 14,-.

Aanmeldingen zo spoedig mogelijk bij de beheerder van „De Ark”, Belvédèrelaan 14 te Nunspeet, tel. 03412-2404.

Steunfonds Praktisch Humanisme

Met Sinterklaas in het vooruitzicht mag u dit niet vergeten.

U weet toch, dat per jaar honderden mensen (leden en niet-leden) aan het Humanistisch Verbond steun vragen in hun geestelijke moeilijkheden?

Het Steunfonds stelt zich ten doel dit werk financieel mogelijk te maken.

Stort uw bijdrage op postrekening 14632, Hollandse Bank-Unie, N.V. den Haag ten name van Steunfonds Praktisch Humanisme.

Nieuws uit de gemeenschappen

Sneek heeft aan de leden de vraag voorgelegd, of de bezinningsochtenden een andere stijl nodig hebben. Daarvoor werd een bandopname gedraaid die weergaf hoe onze Amerikaanse vrienden dat doen en daarna werd er over gepraat. Een methode, die men best eens hier en daar kan navolgen. (De band is op het C.B. verkrijgbaar).

Leiden verrast met het inschrijven in september van maar liefst zes nieuwe leden. Als dat dit jaar zo doorgaat, maken ze daar een beste beurt.

Ondanks het feit, dat Enschede nogal sukkelde met het vinden van geschikte bestuurders verhindert ze dat niet, om weer een experiment te beginnen. De bijeenkomsten op zondagmorgen worden eerst met een kopje koffie en een buurpraatje begonnen en dan pas komt de spreker aan het woord. Men verwacht niet ten onrechte daarvan iets meer sfeer.

Deventer vierde weer een jubileum, n.l. het verschijnen van het honderdste nummer van het gemeenschapsblad, dat er altijd even goed verzorgd uitziet. H.B.-lid Coenders, lid van de gemeenschap, heeft in een vlot artikeltje dit heugelijke feit herdacht.

Dat men in Utrecht getoond heeft, ernst te maken met de kleine gespreksgroep en daarin slaagt, wordt bewezen door het feit, dat één van die groepen wegens grote belangstelling gesplitst moet worden. Wat daar ook floreert is de donderdagmiddagbijeenkomst voor vrouwelijke leden.

Hengelo verdient een compliment met de keurige uitvoering van hun maandblad, dat onder een nieuwe redactie is verschenen. Jammer is, dat hierin melding gemaakt moest worden van het plotselinge overlijden van de heer van Inzen, die o.a. een belangrijke taak verrichtte bij de kaderscholing van het gewest Overijssel.

Ook Rotterdam is aan de instuifavonden begonnen, waarvan één der leden haar huis heeft opengezet. Er is dringend behoefte aan meer contact tussen de leden, en op deze wijze wordt dit bevorderd.

In Emmen besteedt men ook aandacht aan de problemen van alle dag. Op een huiskamerbijeenkomst werd grondig gepraat over de hedendaagse jeugd.

Winterswijk heeft de leden van Doetinchem voor een gezamenlijke wandeling uitgenodigd, opgeluisterd door een koffiemaaltijd. Ter navolging.

Hoewel een beetje laat, dienen we er melding van te maken, dat Haarlem, niet ten onrechte ophef maakte van de verjaardag van zijn voorzitter Ehrbecker. Die werd zeventig jaar, al gelooft dat niemand die hem van nabij kent. Want behalve voorzitter en stuwende kracht van een grote gemeenschap is hij o.a. ook nog raadsman in de gevangenis. Ook van onze kant, nog vele jaren!

Weekend Hedenesse

*Van d'Ee tot Hontenisse,
Van Hulst tot aan Cadzand!*

Zo luiden de eerste twee regels van het refrein van het Zeeuws-Vlaamse volkslied.

Maar wist u wel, dat Hulst en Cadzand zowat 60 KM van elkaar verwijderd liggen? En wist u wel, dat tussen Cadzand en Nieuwvliet in stille rust „Hedenesse” ligt? En wist u...?

Nee, natuurlijk weet u het niet en daarom ga ik u vertellen, dat het Gew. Bestuur Zeeland van het H.V. op zaterdag/zondag 19/20 sept. j.l. een weekend heeft belegd te Hedenesse.

Dit stille oord, nu een Vormingscentrum van de N.H. Kerk, eens een reeks van betonnen onderkomens, bestemd voor Duitse militairen, ligt in een zomerse septemberzon te blakeren.

Daar is het, dat de voorzitter met z'n vrouw als eersten arriveren en even verzeild raken tussen een groep Duitse vrouwen (Oost-Duitse vluchtelingen).

Gedachtig aan de spreuk in het Zeeuwse wapen: „Ik worstel en ontzwem” maken we ons uit deze vreemde maar vriendelijke massa los om onze eigen klantjes op te vangen, die geleidelijk met brommer, bus of eigen wagen worden aangevoerd en waarbij ook tot aller voldoening onze Belgische Humanisten, zij het in bescheiden aantal, niet ontbreken. Alleen Brugge is vertegenwoordigd, maar al is de kwantiteit gering, de kwaliteit vergoedt veel! Na een prettige kennismaking met de „Bruggelingen” (en pas op: zeg niet „Bruggenaren”!) zitten we om 18 uur aan het avondmaal, waar vooraf door de voorzitter een kort welkomstwoord wordt gesproken en waarbij deze opnieuw „al worstelende en

ontzwemmende” een moeilijkheid moet omzeilen om een uit Brugge afkomstig en aangesloten lid bij de Brugse Humanistische Gemeenschap, een predikant, niet in zijn rechten te beknotten!

Het zaterdagavondprogramma dat wordt ontvouwd is er op gericht, deze bijeenkomst zeker voor deze avond te houden in een sfeer van uiterste gemoedelijkheid, wat, laat ik het meteen mogen vaststellen volkomen volgens plan is verlopen. Daar hebben de „Bruggelingen” evenveel schuld aan als wij! Zeeuwen.

Voordrachten van mev. van Driel-Vermeulen, lid van de Gemeenschap O.Z. Vlaanderen (Terneuzen); een vraaggesprek met het bestuur van Brugge over de huidige stand van het Humanisme in België (lees: in Vlaams sprekend België!), in de meest prettige vorm gegoten schept een zo nauwe aanraking tussen hen (Vlamingen) en ons (Zeeuwen), dat de toegestane tijd verre zou zijn overschreden zo slechts een mildere voorzitter aanwezig ware geweest! De dia's van de voorzitter over O.Z. Vlaanderen en de daarbij gegeven toelichting zijn bepaald in de smaak gevallen voor zover we dit mochten beluisteren uit de vriendelijke woorden van de Brugse voorzitter, de heer Anselin.

Maar naast dit alles zijn het de ruime pauzen geweest, waarin de conversatie zich onbelemmerd kon ontplooiën en die deze avond gemaakt heeft tot een werkelijke „Ontmoeting” tussen Vlaamse en Nederlandse Humanisten.

Is het te verwonderen, dat na het vertrek der „Bruggelingen” een maanovergoten landschap om 23 uur nog lokte tot een nachtelijke dwaaltocht door het stille „Landje van Cadzand”?

Terugkeer langs ongebaande wegen, om zo te

zeggen „over heg en steg” naar ik de andere ochtend vernam, maar daar was de voorzitter en enkele ouderen geen getuige van. Die sliepen de slaap des rechtvaardigen Humanist!

De stralende zondagmorgen (ik waag me aan een voorspelling: de laatste van deze merkwaardige zomer!) is er oorzaak van dat we om half-negen stipt aan het ontbijt zitten in een benidenswaardige stemming. Slechts verduisterd door het vooruitzicht straks onder het gehoor van onze overigens hoogst sympathieke spreker de heer d'Angremont de ochtend in een gesloten vergaderlokaal te moeten doorbrengen.

Als de spreker rond 10 uur arriveert en ook bij hem geen enkel bezwaar blijkt te bestaan er een openluchtbijeenkomst van te maken duurt het niet lang meer of we zitten (zoals de voorzitter opmerkte: als bij een Hagepreek), maar zeer aandachtig te luisteren naar wat onze spreker ons over „Het Practisch Humanisme” mededeelt.

Het kopje koffie erna werkt bepaald inspirend op de toehoorders, want de gestelde vragen leiden tot een hoogst interessante beantwoording van de spreker. Zodanig, dat ook hier de voorzitter (vervelende lui, maar ze kunnen het ook niet helpen!) een einde moet maken onder de kreet: „Het middagmaal is in gevaar!”

We danken de heer d'Angremont voor de zinnvolle zondagochtendrede en gaarne breng ik op deze plaats nogmaals dank aan allen die de voor velen verre tocht naar Hedenesse hebben willen ondernemen.

We beschouwen onze bijeenkomst bepaald als geslaagd en zeker voor herhaling vatbaar.

gedaan te Hulst, 21 september 1959
de voorzitter van het gewestbestuur
Zeeland J. de Vries

Humanistische Jeugdbeweging (H.J.B.)

De H.J.B. is een zelfstandige organisatie, waarmee het Humanistisch Verbond regelmatig betrekkingen onderhoudt.

De leeftijd van de leden varieert van 15 tot en met 23 jaar. De leeftijd waarop men uit moet treden (24 jaar) is vrij hoog, in de regel eindigt het lidmaatschap eerder. De gemiddelde leeftijd van de leden van de H.J.B. is 18 jaar. De H.J.B. trekt mede door aard en werkwijze een zeer bepaald deel van de jeugd (veel scholieren). De H.J.B. weet dit zelf, en pretendeert niet de enig mogelijke humanistische jeugdbeweging te zijn.

In de statuten van de H.J.B. wordt het doel als volgt omschreven:

„De H.J.B. wil bereiken, dat de jongeren komen tot een bewuste levenshouding, waarbij ze zich rekenschap geven van hun verantwoordelijkheid ten opzichte van mens en samenleving. De H.J.B. tracht haar doel te bereiken door jongeren en in het bijzonder haar leden de

gelegenheid te bieden zich gezamenlijk te oriënteren op geestelijk en levensbeschouwelijk gebied”.

Het hoofdbestuur van de H.J.B. wordt bijgestaan door een landelijk mentor, die benoemd wordt door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond op voordracht van de H.J.B. Voorts wordt het contact tussen het hoofdbestuur van de H.J.B. en het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond onderhouden door een hoofdbestuurslid of topfunctionaris van het H.V.

De afdelingen van de H.J.B. kunnen zich doen bijstaan door een plaatselijk mentor, die meestal lid van het H.V. zal zijn. Het is gewensd, dat het bestuur van de betreffende plaatselijke gemeenschap van het H.V. — desgevraagd — medewerking verleent bij het zoeken van een plaatselijk mentor. Voor overleg hierover kan contact opgenomen worden met de landelijk mentor via het Centraal Bureau van

het H.V.

Het karakter van de H.J.B. is „open” in die zin, dat jonge mensen van verschillende levensstijl er hun plaats kunnen vinden. De H.J.B. wil niet de volledige vrije tijd van haar leden in beslag nemen. Het zwaartepunt van de werkzaamheden van de H.J.B. ligt in de afdelingen. De landelijke activiteiten bestaan o.a. uit een jaarlijks congres, een winterweekend, een voorjaarsweekend, en een aantal zomerkampen. Bij al deze activiteiten is een mentor aanwezig. Plaatselijk verschillen de werkzaamheden nogal, en bestaan o.a. uit discussies, buitenwerk, muziekavonden, enz.

De H.J.B. heeft een eigen orgaan, genaamd „Trefpunt”.

De H.J.B. stelt steun van het Humanistisch Verbond op prijs, voorzover deze het jeugdbewegingskarakter van de H.J.B. niet aantast. Bij eventuele moeilijkheden is het ten eerste gewensd overleg te plegen met de landelijk mentor (p/a Centraal Bureau Humanistisch Verbond).